KISDOBOS

A Magyar Úttörők Szövetségének gyermeklapja

1974. JANUÁR XXIII. ÉVF. 1. SZÁM

Dobra verjük!

Veresegyházán úttörőpark épült! Sejtes Györgyi és Kelényi Marika pajtás tudósít bennünket erről: „Színes faházikók állnak rajta. Nyáron már táborozók éneke vidámította a vidéket. Most van épülőben az ifjúsági ház. Az iskolánk új és emeletes. Sok-sok új létesítmény van községünkben. Műutat is építenek — ez éppen a mi utcánkban történik, a Petőfi Sándor úton."

*

Mályinkán, a Bükk legszebb részén laknak Győrffi Mártáék. Márta, a negyedikesek őrsvezető-helyettese így számol be életükről: „A Bükkben, a Csondró völgyben, az Odvaskő réten van egy forrás. Ezt a kazincbarcikai természetjárók kiépítették és szeptemberben felavatták. Az Odvaskő arról nevezetes, hogy ott bujdosott a híres betyár, Vidróczki. Sok történet és dal járja róla. A forrást mi is megnéztük, kirándultunk, labdáztunk. Nagyon jó volt."

*

„Dobra verjük, hogy a Heves megyei Állami Építőipari Vállalat Augusztus 20. szocialista brigádjától könyveket kaptunk. Öt nagy csomagban hozták. Volt köztük regény és meséskönyv is. Azt mondta a tanító bácsi, hogy a téli és a tavaszi szünidőben haza is vihetünk, hogy otthon is olvassunk belőlük. Kiss Gabriella harmadikos őrsvezető-helyettes, Mályinka."

*

Szeretsz ugye rajzolni? Nyilván a tévét is szívesen nézed? Biztosan előfordult már, hogy műsor után kedved kerekedett lerajzolni azt, amit láttál. Nos, most itt az alkalom a nagy pályázatra! Kísérd figyelemmel az Iskolatelevízió adásait — közösen az iskolában általában nézitek.

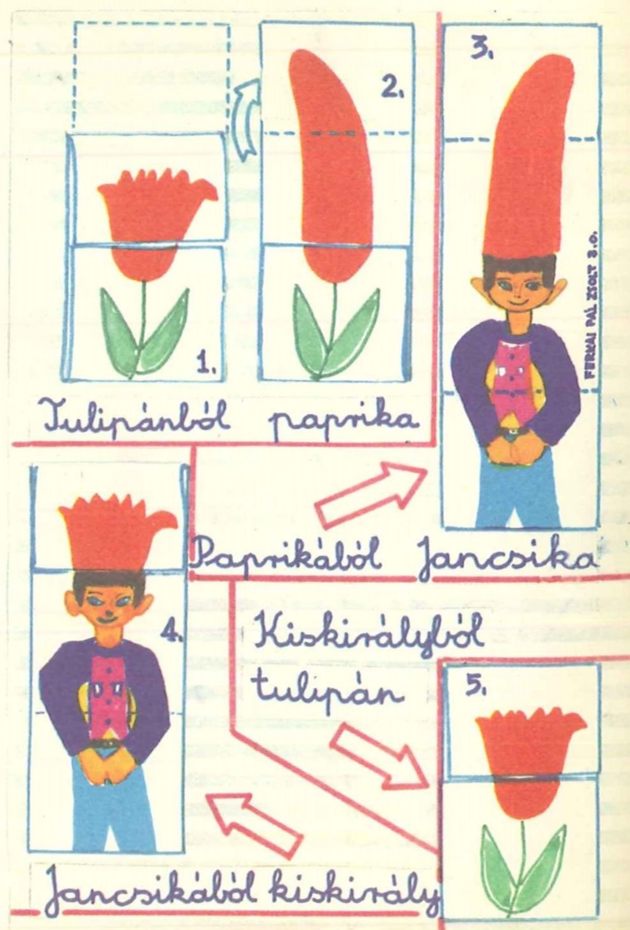
Készítsetek rajzot arról, amit láttatok, ami megragadta a képzeleteteket, amire soká kívántok emlékezni. A pályázatokat természetesen mutassátok meg tanítótoknak, és küldjétek el a következő címre: Országos Pedagógiai Intézet Vizuális Nevelési Tanszéke, Budapest 1406 VII., Gorkij fasor 17—21. A munkátok 45×55 cm-nél nagyobb ne legyen! Írjátok rá rajzotokra, hogy melyik iskolatelevíziós adás alapján készült. A beküldési határidő: 1974. február 15.

*

A budapesti szabadság-hegyi Eötvös úti hetes napközi kisdobosai Dezső Kati nénitől tanulták a következő, verses mondókával összekötött játékos rajzot. Aki nem ismeri, tanulja meg és csinálja utánuk!

Vágjatok ki kb. 5 cm széles és 15 cm hosszú rajzlapcsíkot. Az alsó harmadát hajlítsátok középig felfelé, a felső részt pedig lefelé, a másikig. Rajzoljatok és fessetek rá egy tulipánt. Virágjának fele az alsó, fele pedig a felső részre essék. (1. kép) Nyissátok most ki a felső részt és a tulipán alját egészítsétek ki paprikaformára. (2. kép)

A vers első sora: TULIPÁNBÓL PAPRIKA. Hajtsátok az alsó részt lefelé, s az üres féllapot egészítsétek ki kisfiú képévé (3. kép), így lesz PAPRIKÁBÓL JANCSIKA. Ha a felső részt ismét lehajtjátok, a tulipánkorona Jancsika fejére kerül (4. kép), és JANCSIKÁBÓL KISKIRÁLY — végül az alsó részt felhajtva KISKIRÁLYBÓL TULIPÁN lesz. (5. kép) Örülni fog, akinek a képsort a vers mondása közben végig mutogatjátok!

Boldog új esztendőt,
jó egészséget, sok szép sikert kíván
minden kedves olvasójának

a KISDOBOS szerkesztősége

Adjon Isten minden jót
Ez új esztendőben:
Fehér kenyér dagadjon
Fűzfa tekenőben;
Bor, búza, kolbász
Legyen mindig bőven;
A patikát felejtsük el
Ez új esztendőben!

Január elöl jár,
Február a nyomán,
Március szántóvető,
Április neveltető,
Május szépen zöldellő,
Június nevelő,
Július érlelő,
Augusztus csépelő,
Szeptember gyümölcshozó,
Október borozó,
November telelő,
December pihenő.

NÉPKÖLTÉS

HAUSWIRTH MAGDA rajza

Kék nefelejcs – el ne felejtsd!

1. Január az új esztendő kezdete. Ilyenkor tervekkel tele, reménykedéssel, nagy lendülettel kezdesz munkához. Határozd el, hogy mindent nem másként, hanem jobban kívánsz ezentúl végezni!

E havi mellékletünk órarendházikóját készítsd el. Ezentúl nem kell keresgélned, hol is az órarend — állítsd a házikót könyvespolcodra vagy tanulóasztalodra.

Vedd elő könyveidet, vajon a borító kék lapja nem rongyos-e? Ha a táskád rendben van már, nézd meg a polcod! Tégy a fiókokba tiszta papirost. Készíts leltárt a könyveidről — hisz karácsonykor nyilván gyarapodott könyvtárad.

2. Az őrs is készítsen számadást: mit teljesítettetek a „Nem térkép e táj" vállalásaiból? Merre jártatok, mit láttatok? Vajon az expedíciós naplótokat szépen és rendszeresen vezettétek-e? Vegyétek elő a kisdobos próba-„leporellót"! Olvassátok el újra, mi van felsorolva a „Feladataim egész évben" oldalon. És mit karikázhattok be a „Választható — téli időszakra" oldalon — ha már teljesítettétek?

3. Tartózkodjatok sokat együtt is a friss levegőn! Ha van hó, akkor a szánkózás, hóemberépítés közös öröme vár rátok — ha pedig nincs, akkor a meleg szobában jólesik együtt a társasjáték, tévézés. Készítsétek el együttesen a lapunk 14. oldalán található szobai tekejátékot. Ha kész, és a játékszabályokat jól megjegyeztétek, indulhat a játék! Jó szórakozást!

4. A Kisdobosok Évkönyvét még januárban is megvásárolhatod az újságárusoknál.

Űr Kata jelenti:

LEGKEDVESEBB LEVELEM

Ezt a kitüntető címet most alapítottam. Írtam már máskor is, hogy nagyon várom a leveleket és mindegyiknek igazán örülök; válaszolok is valamennyire. De minden hónapban akad egy-egy különleges, amit legszívesebben belevetíteném a világűrbe, hadd lássa meg minden gyerek: mert egyszerre szép az a levél, okos, tartalmas, kedves is.

Mindez ráillik a kálócfai kisdobosok levelére. Nekik ajándékozom tehát először ezt a címet, és ezennel bemutatom mindenkinek „legkedvesebb levelem"-et:

Feladó:

és

őrs

8988 Kálócfa, Zala megye
Általános iskola

Kedves Űr Kata!

A mi őrsünk neve Mókus őrs. Őrsvezető-helyettes vagyok. Vezetünk őrsi naplót. Az erdész bácsi szólt, hogy szedjünk makkot. Most kezd potyogni. Az árából bőrfocit veszünk. Fegyveres erők napján eljött egy katona. Hozta a 2. sz. expedíciós parancsot. Gyurmából csináltunk harci eszközöket. Kiállítottuk. Üdvözöl

Péteri Zsolt. 4. o.

Krónikás vagyok. Közlöm a túratervünket, amit a „Nem térkép e táj" feladathoz készítettünk.

1. Búvóhely a cserben
2. Iskolánk és utcája
3. Látogatás a tsz-ben
4. Séta a régi faluban
5. Kirándulás a mókushoz
6. a méhesi vadászkastélyhoz,
7. Jáhomba, a romokhoz,
8. Porszombatra,
9. Zalabaksára,
10. a Balatonra.

Szente Csaba 3. o.

Sportfelelős vagyok az őrsben. Megyünk Baksára és Porszombatra focizni. Van magasugró pályánk is. A Miska bácsi hozta el a homokot, amikor szeres volt a tsz-ben. Szeretünk ugrani. Legjobb ugrónk Péteri Zsolt, 90 cm-t ugrik.

Mészégető István 3. o.

Öregek napján ünnepélyt tartunk, műsort tanulunk. Bál is lesz. Délután kettőkor kezdődik. Estig ott maradhatunk. A mamám is ott lesz. Gyere el te is Űr Kata!

Kaszás Csaba 4. o.

A Hóvirág őrsben vagyok őrsvezető-helyettes. A lányok is beszállnak a futballcsapatba, mert a fiúk kevesen vannak. Sokat rúgunk. Megyünk majd Zalabaksára, meccsre, az ottani kisdobosokkal. Győzni szeretnénk.

Horváth Erzsébet 3. o.

Sportfelelős vagyok, a játékokra vigyázok. Van 1 tollaslabdánk, 10 ugrókötelünk, 6 doboz társasjáték, 1 pöttyös labda, 1 céllövő, 1 sakk. Vigyázunk rájuk. Apu sokszor van kórházban. Öcsi első osztályos. Segítek neki és anyunak is.

Kovács Brigitta 3. o.

Pénztáros vagyok. A Kisdobos árát beszedem a lányoktól. Én osztom ki a kisdobos bélyegeket is. Szívesen csinálom.

Kónya Edit 2. o.

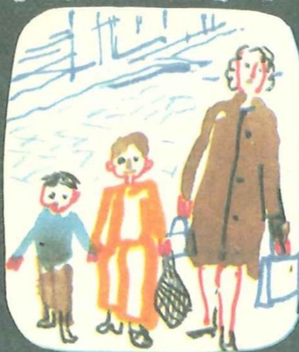
Én vagyok az őrsi postás. Amikor megjön a Kisdobos, én osztom ki a gyerekeknek. Mindenkinek jár Kis-

dobos. Az árát beviszem a postára. Örülünk, amikor megjön a Kisdobos.

Kámán Judit 2. o.

Tisztaságfelelős vagyok. A tisztaságért piros, a rendetlenségért fekete pontot adok. Ikertestvérem a Gyöngyi. Egyformák vagyunk. Senki se ismer meg bennünket.

Kisbóli Ibolya 3. o.

Én krónikás vagyok. Az őrsi naplóba írok. Ragasztunk bele képeket és rajzolunk is. Szép a naplónk. A te képed, Űr Kata, az őrsi falunkon van.

Kisbóli Gyöngyi 3. o.

*

Biztosan megértitek, miért volt számomra a legkedvesebb ez a levélsorozat. Mintha filmen látnánk, úgy pereg előttünk két őrs tartalmas, érdekes élete. Szívesen tartoznék közéjük, mondhatom! Nagyon érdekelt az a néhány mondat, amit magukról írtak a kisdobosok. Melegszívű, jóhumorú, tettrekész gyerekek; örülök, hogy levelező pajtásuk lehetek!

Sok ehhez hasonló levelet írjatok majd ti is, kedves többi kisdobosok! Ezzel szereztek nekem igazán „boldog új évet" — melyhez hasonlót kíván nektek is

Űr Kata

WAGNER JÁNOS rajzai

HULL A HÓ

Sárvárról küldték az Entzbruder Dezső általános iskola negyedik b. kisdobosai.
SZABÓ PIROSKA és PENDLI GYÖNGYI munkája

MARTIN-HAJDÚ JÚLIA

Mire jó?

Fán terem és ősszel hullik,
barna, fényes, hű de sok!
Ruhája zöld tüskerengeteg,
kézbe gyűjtik gyerekek;
Mi lehet?
Kati, Pisti, Sári szedi,
csinál nyulat, macskát, egeret,
sünit, csacsit, lovat, gyereket,
Geszti tündért készít Sári,
Királyfit meg Kati gyártja,
Készen van a tündér vára,
mehetnek már geszti-bálba!

Nyúlvadászat

Álom, bálom, dudálom,
Róka jár a határon.
Meglátja a nyuszikat,
Kap utánuk nagyokat.

De a nyuszi oly okos,
Elfut onnan hamarost.
Róka koma mehetsz haza,
Nem sikerült a lakoma!

ANTAL BEÁTA
kisdobos verse
DOMBÓVÁR
Zrínyi ált. iskola

NAGY KATALIN

Majdnem lőttem rókát

GAÁL ÉVA rajza

„Bori és Lajos szerelmesek" — ez olvasható a Boriék kerítésén hajnal óta. Minden lécen két-két betű szorong, sovány betűk, csak így fértek el. Görcsös-csomós a fa — ki tud arra írni rendesen! —, reszketnek a vonalak, mint akit áram ütött. De a kréta messzire világít, még az a szerencse! Aki elmegy a ház előtt, föltétlenül meglátja az írást. Sokan járnak erre, itt visz az út a befagyott békástóhoz. Ott csúszkál a fél falu ilyenkor szünidőben, hát olvassák az írást jó sokan. Éppen ezt akartam! Merthogy én írtam oda a hirdetést.

Csakhogy nem is igaz, ez a baj! Bori egyáltalán nem szerelmes belém, nem is értem, hogy miért. Talán mert hatodikos, én meg negyedikes vagyok, meglehet. Akkor meg minek hívott meg hozzájuk a téli szünetre, nem tudom?! Lehet, hogy a tejföl miatt történt csak, ez igazán nagy kár lenne, és szégyen is. Az én mamám a Bori mamájától veszi a tejfölt a pesti piacon, és még túrót is. Ráncos túrót árul a Bori mamája, én azt szeretem. Fehér ruhába pólyázza a kis túrókat egyenként, amikor kibontjuk, olyan ráncos, mint az ujjam, ha sokáig pancsolok.

Kicsit féltem is, mit szól majd Bori, ha meglátja a kerítést.

Csak sokára látta meg. Rengeteget dolgozik reggel mindig, például felforralja a tejet. De csak a macskának mer belőle, nekem odaszól, hogy tudok merni magamnak. Ágyazni is ő szokott, úgy püföli a párnát-dunnát, hogy csak kapkodom a fejem, pedig nem is mérges, nem hiszem.

Végre indult vízért az utcai kútra, fölkapta a kis kannát. Kaptam én is a másikat, a nagyot; még üresen is nehéz volt. Leért egészen a földig, verdeste a lábamat. Így aztán Bori bőven lehagyott, mindig is lehagy, előreszalad egyedül. Most megállt a kiskapuban, nézte, hogy vonszolom a nagy kannát. Nézhette, akkora volt az, mint egy birka, csak sima és kék színű. Mikor utolértem, Bori kicserélte a kannákat.

— Kisfiúnak kis kanna kell — ezt mondta, és otthagyott.

Csak visszafelé látta meg a kerítést. Letette a kannát, úgy olvasta figyelmesen.

— Valami tilolt-fejű írhatta — közölte velem, amikor utolértem.

Nem tudtam, hogy mi lehet az, de láttam, hogy dühös is, gondoltam, az jót jelent. Fölemeltem mind a két kannát, olyan nehéz volt, hogy amikor elindultam, ráléptem a saját lábamra. De Bori legalább láthatta! Csak nem nézte sajnos, fölkapott egy marék szalmát, radírozta a kerítést.

— Csak tudnám, ki lehet az a Lajos? — mérgelődött félhangon.

Nem tudta, hogy én vagyok! Mondtam én a mamámnak, százszor is, ne hívjanak engem Öcsinek. Most itt van! Bori nem tudja, hogy Lajos az én nevem. Akkor persze hogy hiába mesélgettem neki napok óta arról, hogy a fontosabb királyokat mind Lajosnak hívták! Eszébe se jutott — pedig ezt akartam —, hogy én is lehetek fontos Lajos, ha majd nagy leszek.

Akkor határoztam el, hogy lelövöm a rókát, vagyis hogy segítek. Bori nagyon félt a rókától. Én is nagyon féltem, csak nem mondtam senkinek. A Bori papája már napok óta emlegette, róka jár a környéken, panaszkodnak a szomszédok, hogy viszi a csirkét. És esténként nem is feküdt le rendesen, csak úgy ruhástul dőlt az ágyra a konyhában; leste a rókát. A sörétes puska is az ágyon volt. Minket beparancsolt a szobába, hogy aludjunk. Könnyű azt mondani! Bori még csak jól járt, ő a mamájával aludt egy szobában, a rókás éjszakákon még hozzá is bújhatott. De én egyedül voltam az első szobában, azt mondták, az a vendégé. És ott állt még a karácsonyfa. Szép karácsonyfa volt különben, csak potyogott a levele, ami nappal nem baj, de éjszaka folyton találgattam: nem a róka neszez-e.

Este a vacsoránál megkértem a Bori papáját, hogy őrködhessek vele éjszaka. Jókor kértem, mert egy kicsit bűnös volt éppen, és így beleegyezett. Kocsonyát főzött délelőtt a Bori mamája, kitette a kamrába. De a papája azt mondta, nem jó az úgy, nem fagy ott meg estig, és

kivitte a külső kamrába. Egyedül hordta ki a tányérokat, nem segített neki senki, mert a családja haragudott, hogy mit okoskodik, én meg nem mertem; nem értek a kocsonyához. Este aztán, amikor vacsorázni akartunk, éppen őmiatta nem lehetett, mert a kocsonyák tetején vékony jégréteg képződött, olyan hideg volt odakint. A Bori mamája azt mondta, most korcsolyázhatunk rajta, ha akarunk, megenni nem lehet. És szalonnát tett az asztalra, meg tejet.

Hogy Bori papája szó nélkül megitta a tejet, abból gondoltam, nekem is megengedi a virrasztást. Így is lett. Borin láttam, nagyon csodálkozik, de lehet, hogy csak álmos volt. A papája azt mondta, én a szobában álljak lesben, vagyis az ablakon figyeljem, nem látok-e az udvaron valami jelet. Semmit se láttam, olyan sötét volt kinn. Benn a szobában is sötét volt persze, kicsit nyitva is hagytam az ajtót a konyhára, jobb, ha hallom, hogy a Bori papája ott szuszog. Ő becsukta később, ami nagy kár volt, mert olyan csönd lett a szobában, hogy meghallottam a fülemet. Máskor még sose hallottam, hogy zúg, meg dobol a fülem, icipicit csak, de teljesen magától. Egy ideig hallgattam, aztán odavettem magam mellé a kis vekkert, jó volt, hogy ketyegett, nem féltem annyira. Csak a lábam húztam fel az ágyra, mert eszembe jutott, hogy milyen furcsa-magas ágy ez, alá is bújhatna valaki.

Aztán elaludtam. De ezt csak akkor vettem észre, amikor felébredtem. Felébredtem, felriadtam: a szobában neszezett valami! Nem a karácsonyfa, nem a fülem, az biztos! A szekrény felől jött a nesz. Olyan kaparászás féle, meg mozgolódás, és valami morgás is. A róka van a szekrényben, nem vitás!

— Róka van a szekrényben! — ordítottam az ágy sarkából.

Nagy dübörgés támadt a hangomra a szekrényben; dübörgött a fülem is. Kirontottam a konyhába. Bori is kirontott a másik szobából, ő ébredt fel az ordításra, meg a mamája. A papája ott aludt az ágyon, aprókat horkantott. Rávetettem magam, felmarkoltam a puskát mellőle, lőni akartam, az biztos. De felébredt a Bori papája — vagy lehet, hogy álmában tette még — és kicsavarta a kezemből a puskát.

Hatalmas lövés dördült. Én az udvar felől hallottam, de Bori nagyot sikított, a papája meg rámordított. Úgyhogy ebből azt gondoltam: én lőttem mégis valahogy.

A Bori mamája addigra felgyújtotta az én szobámban a villanyt, és egyedül, és fegyver nélkül kinyitotta a szekrényt. Hatalmas szőrgombolyag bukott a lába elé, megpenderedett ott, aztán átvágott a konyhán, felugrott a kilincsre. Eddig csak a Boriék macskájától láttam, hogy így nyitja ki az ajtót...

— Valaki bezárta a macskát a szekrénybe — mondta a Bori mamája, és úgy nevetett, hogy le is ült a konyhaszékre nevetni.

Akkor két ember jött be a konyhába, a szomszéd meg a nagyfia. A döglött rókát ledobták a küszöbre, letették a faklumpákat is mellé. Úgy jöttek be, harisnyában, és elmesélték, hogy lőtték le a rókát. Már a tyúkól ajtaját böködte az orrával...

Bori papája pálinkát tett az asztalra, Bori meg gyorsan behordta a kocsonyát. Öt tányérral hozott, öten voltunk szereplők. Lerakta a kemencére, hogy felengedjen rajta a jégréteg. A szomszédok sokat meséltek, hangosan. Mi meg hallgattuk mindannyian, még a macska is visszajött, felugrott Bori ölébe. Egyszer csak a Bori mamája felpattant és akkorát kiáltott, hogy azt hittem, újabb róka van.

— A kocsonya! Felolvadt a kemencén!

Most a Bori papája nevetett nagyon, meg a két szomszéd is, csapkodták a térdüket. Bori is felugrott, messze röpült az öléből a macska. Csak állt a kocsonyák mellett, majdnem sírt.

— Én így szeretem. Anyukám is így csinálja — mondtam akkor hirtelen.

Ez nem volt igaz egészen, mert anyukám nem is tud kocsonyát főzni. De ha tudna, én így szeretném. Bori odatett elém egy tányérral, kanalat is adott hozzá. Meg leszelt egy karéj kenyeret, a gyürkéjét éppen; úgy látszik észrevette, hogy mindig is azt kértem.

JOÓ KATALIN

Ki mit tanácsol?

Sárga villamos robog a városban. Sokat kanyarog, csenget. Az egyik megállónál tovább állunk. Gyerekek szállnak fel. A Béke utcai iskola második bé osztálya. Kötött sapka, sál rajtuk, mivel hideg van. Vajon hová mennek ilyen időben? — Dorozsmára, környezetismeret órára! Ha eltelik az óra, utána villamossal vissza a városba. No, akkor nyilván ismerik jól szülőhelyüket! Szerencsém van, hogy ilyen ügyes gyerekekkel találkoztam. Vajon mit mutatnának meg az idetévedőnek?

A vélemények megoszlanak: az úttörőházat, a Tiszát, a Fogadalmi templomot és a város környékét.

Krasznik és Odessza

Van ám itt még más, érdekes történet, mely más országgal köti össze Szegedet! Nem tudom írtak-e már verset az oroszrozsról? Ha nem, nagy kár. Versbe vagy dalba kívánkozik a története. Az első világháború idején történt, hatvan esztendeje immár. Egy feketeszéli tanyai gazda is bevonult katonának. Századával Krasznik mellett hatalmas rozstáblában várta a parancsot. A nap sütött és ő, a parasztember morzsolgatni kezdte a rozs szemét. Vajon nagyobb-e, kövérebb-e, mint odahaza? Soká várták a parancsot. Így aztán a mi emberünk telitömte a zsebét a szépszemű rozzsal, s amikor hazatért, itthon elvetette. Az oroszrozst azóta is ismerik Szegeden!

És Odesszát is! Ez a szovjet város testvérvárosa Szegednek. Az újszegedi szép, modern kerület ezt a nevet viseli. Így senki sem csodálkozik azon, ha fejkendős, ráncosszoknyás néni azt kérdi a buszon:

— Mondja, lelköm, merre mönjek Odessza felé?

Merre van az úttörőház?

Úttörő tér 3. olvasom a táblán, miközben fél szemem az integető Hámán Katósokat kíséri. Az Úttörő térről kis utca halad a ház mellett. Mit gondoltok, mi a neve? Kisdobos utca! Borbola Istvánnak hívják a Balázs Béla írónk nevét viselő úttörőház igazgatóját. Huszonhét szakkörbe járnak ide a gyerekek a város harminc iskolájából. Reggel nyolctól este nyolcig „üzem", sőt nagyüzem van itt! Egyik teremben néptánc együttes próbál, van köztük vagy negyven kisdobos. Ügyesen ropják, közben énekelnek. Halkan lépkedek kifelé, nehogy megzavarjam őket, de a daluk soká kísér.

A só, a palánk meg Hunyadi János

Sok száz esztendeje nagy-nagy érték volt a só. Az a város, melynek sótára volt, hatalmas és gazdag lehetett. 1222-ben II. Endre királyunk az Aranybullának nevezett híres okmányban — erről később majd tanultok — kimondta: az ország középső részében Szolnokon és Szegeden tartassék csak só! Vagyis a város gazdaggá vált már ebben az időben! Vára is volt Szegednek, s ezt palánk vette körül. Ha veszedelem fenyegette a környék népét, kitárva kapuit befogadta őket. Márpedig veszedelem akadt elég: tatárjárás, később meg a török. Addigra kőbástyái voltak már a várnak, s gyakran lakott falai között a törökverő Hunyadi János. Innen vonult Nándorfehérvárra — a mai Belgrádba — 1456 júliusában, ahol élete utolsó nagy győzelmét aratta a törökön.

Berlin, Brüsszel, Moszkva

A Tisza nélkül Szeged nem volna Szeged. Szeszélyes ez a szép folyó, az is volt mindig. Ha jó kedve támadt, ellátta minden jóval a várost: hallal, gyékénnyel, náddal, madárral, tojással s a jól tartott áradásos tisztásokról szénával. Etette, ruházta a népet, hiszen a gyékényből saru, bútor, sátor készült. A madártojás és a hal jó étel volt, a széna meg az állatnak élelem. De gyakran megvadult a Tisza: 1879-ben szinte lemosta a térképről a várost. Csak a palánk, meg a belváros néhány kőháza emelkedett ki a tengerből. Megrázó volt ez, és az egész világ összefogott, hogy a város felépüljön újra. Szegednek van egy nagykörútja, csakúgy, mint Budapestnek. Ez a nagykörút akkor, az árvíz után épült, és a következő neveket viseli: Római, Brüsszeli, Párizsi, Londoni, Moszkvai, Bécsi körút. E városok lakói is segítettek, hogy Szeged felépüljön romjaiból.

Torony a toronyban

Amikor az a régi, nagy árvíz elvonult, a szegediek fogadalmat tettek, hogy templomot állítanak. Így épült fel a Fogadalmi templom. Tornyai majd száz méteresek, és harangjátéka közismert. Minden esztendőben a Dóm téren, a templom előtt tartják az ünnepi játékokat. Amikor az építéshez hozzákezdtek, egy többször átépített másik tornyot kellett előbb lebontani. Igen ám, de ebben egy nyolcszögletű, még sokkal régebbi toronyra bukkantak. A szakértők megállapították, hogy bizony, nemcsak Szeged, de egész Magyarország egyik legrégibb épülete került elő. Soká tartott a huzavona, mi legyen ezzel? Végül is a múzeum igazgatójának szava döntött, és helyreállították.

A remekes szűcs fia

A múzeumigazgató szobra ma ott áll szemben a templommal. Egyetemi előadótermek előtt, oszlopok között hazánk nevezetes fiainak szoborcsarnokában mosolyog ránk. Igen, neve eggyé forrt a városéval, az igazságkereséssel, 1919-cel, amikor a Tanácsköztársaság mellé állt. No, ugye mindenki tudja már, hogy a Kincskereső Kisködmön írója ő, Móra Ferenc. Mennyi minden elfér egy ember életének ötvenhat esztendejében! Múzeumigazgatás, ásatások vezetése, regények, újságírás. Vidám-mosolygós és könnyes történetek gyermekkoráról, s azokról az időkről, melyeknek tanúja, résztvevője és hű krónikása volt.

Vajon miről írna ma?

Ha ma élne Móra Ferenc, bizonyára megírná, hogy külföldi egyetemisták is tanulnak a városban. Van aki távoli Afrika szülötte és nálunk tanulja Szegeden az orvosi tudományokat. Sokat írna nyilván a város üzemeiről: a Textilművekről, a Ruhagyárról, a Kenderfonóról. És persze a csípős-erős paprikáról, melyet az ő idejében kézzel vágtak, szüreteltek, szárítottak. Ma viszont ez is üzemben történik gépekkel. A paprikától már csak egy lépés, hogy a Szalámigyárba menjen, hiszen a híres magyar szalámi és egyéb hentesáru készül itt.

A gyevi törvény

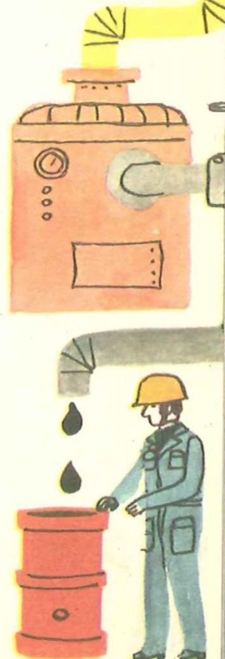
Móra Ferenc írta Mátyás deákról — vagyis a királyról, aki deákként álruhában járta az országot —, hogy meglátogatta Gyevit, s a bíró roppant fennhéjázását úgy büntette meg, hogy míg mások jutalmat, tisztséget, rangot kaptak, addig a bírónak magának kellett rámondani a szöveget minden adomára: „kivéve a gyevi bírót". Nos, Gyevi = Algyő. S Algyő Szegedhez tartozik. Tíz évvel ezelőtti lexikonban meg sem említik mai nevezetességét: azt, hogy az ország egyik legnagyobb olaj- és gázlelőhelyét tárták fel folyamatosan 1966-tól 70-ig. Akkor, amikor a mai első és második osztályosok megszülettek! Hatalmas fémhengerek, titokzatos csővezetékek, gáztartályok láthatók itt. Az olajmezőt kőolajvezeték köti össze a százhalombattai finomítóval. Bizonyára megírná Móra azt is, milyen más egy mai olajkályhás vagy gázfűtéses otthon. Bármennyire szép volt gyermekkorában a búboskemence — mégis jobb helyen van az ma már a múzeumban.

Befejezés helyett

Sok mindenről írhatna még az író: Toncsi néniről, Csury Imrénéről, a Béke úti iskola tanító nénijéről, a hasznos kis kezek kisdobosainak vezetőjéről, aki a dóm óráját férjével együtt megreparálta, átfestette, és naponta feljárt sok emeletes magasba, ellenőrizni, indítani. Julika néniről — dr. Szücs Istvánnéról —, aki az országban a legelsők között lett az úttörőcsapat vezetője és ma, nyugdíjasan is éppen olyan lelkes mint akkor. Kirándulásokról, vidám, mulatságos számháborúról, ahol döntetlen lett az eredmény és a barátság győzött. Nagyszerű emberekről és gyerekekről, akiknek, ha az ember meghatottan dicsérő szót dadog, megvonják a vállukat és annyit szólnak: Ugyan már, hiszen mi van abban? Szögedében ez így szokás...

A nagy író már régen nem él közöttünk. Éppen idén február 8-án emlékezünk halálának negyvenedik évfordulójára. Művei azonban halhatatlanok. S halhatatlan élete példája is. Az a szenvedélyes szeretet, mellyel városához, szülőföldjéhez ragaszkodott. Ahogy kutatta és felmutatta értékeit, és ahogy munkálkodott azok gyarapításán. Ez a példa vezeti a mai kisdobosokat is expedíciós útjaikon.

GÖRÖG JÚLIA rajza

MÓRA FERENC

SZŐNYI GYULA rajza

A CSÓKAI CSATA

Se szeri, se száma annak a sok szép könyvnek, amit a magyar szabadságharcról írtak. Hát még a megíratlan történet mennyi, amit csak egyes vidékek szájhagyománya őrzött meg! Erdő az, nem berek, tenger az, nem patak, vagy legalább az lehetett, míg újabb zord idők el nem temették a negyvennyolcat meg a negyvenkilencet.

Ezek közül a megíratlan hagyományok közül való a csókai csata is. Akkor hallottam, mikor még kerek volt a magyar világ. Aki mesélte, Farkas Szilárd, az én regényembe is belementett csókai papom, már meghalt. De Krsztpogocsin Vládó szerb nemzetbeli célszerű ember, aki meghitelesítette a történetet, még él, s tanú rá, hogy akármilyen hihetetlennek hangzik, így volt, ahogy következik.

A csókai csata különben történetnek olyan kicsike, amilyen kicsike falunak Csóka.

Odaát Torontálban, a Tisza mentén gubbaszt ez a jámbor kis falu, aminek, úgy tudom, a nagy változásokban sem változott meg a neve. Csöndes, békességes magyarok lakták negyvennyolcban. Jó macskaugrás hozzá egy másik kis falu: Szanád. Azt meg csöndes, békességes szerbek lakták.

Csókai magyaroknak, szanádi szerbeknek soha világéletükben semmi bajuk nem volt egymással. A szanádi asszonyok a csókai Tiszára jártak le vízért, a csókai gyerekek pedig a szanádi füzesbe jártak át szedrezni. S mikor a fiatal magyar szabadságnak ellensége támadt, a járásbeli emberek mind a két faluból elmentek az egy hazát szolgálni. Akik meg otthon maradtak, azok szántogattak, vetegettek, szép békességben, s amikor pihenőre tértek, igaz szívvel könyörögtek az Istenhez, hogy minél előbb vezéreljen haza mindenkit a maga tűzhelyéhez.

Mire azonban kalászok aranyát lengette a szél a búzamezőkön, nem volt, aki learassa őket. Az embereknek eszükbe se jutott a földanya, aki kenyérrel fizeti meg a sebeket, amiket gyermekei ekével hasítanak rajta. Piacon, utcasarkon karéjba verődtek az emberek, s lángolt a szemük, égett az arcuk a haragtól.

— A rácok az ellenséghez álltak! — rázták az öklüket a csókai magyarok. — Mink vagyunk itthon, és ők akarnak kiirtani bennünket!

— Az ám, ha hagynánk magunkat!

— Cudar világ lesz — súgták-búgták a szanádi szerbek. — A magyarok földönfutókká akarnak tenni bennünket.

— Az ám, ha hagynánk magunkat!

S a szanádi asszonyok nem jártak többé vízért a csókai Tiszára, pedig nagyon forró volt a nyár. S a csókai gyerekek nem mentek többet szedrezni a szanádi füzesbe, pedig a szeder sohase volt olyan nagyszemű, mint azon a nyáron.

Mire a pitypalattyok legszebben szóltak a ringó vetésben, Csókán is, Szanádon is leszedték az emberek a padlásablakból a kaszát, ki is fenték élesre, de nem búzát aratni, hanem embert kaszálni.

Verőfényes, áldott nyári délután volt, mikor a két falu megindult egymás ellen.

— Hát a kis bicebócától el se búcsúzik kelmed? — törülgette a könnyét a csókai bíróné, mikor az ura az oldalára kötözgette az isten tudja hol szerzett rozsdás kardot.

A kis bicebóca Mariska volt, virágszemű kislányuk a

csókai bíróéknak, s búcsúzott volna is tőle az apja, de Mariskának egyszerre nyoma veszett. Százan százegyfelé szaladtak keresni, elszéledt az egész falu, de nem lelték se hírét, se hamvát. Öreg este lett, mire megint összeverődtek a népek, s akkorra beestellett a csatának is.

— Bizonyosan a rácok kezére került! — hörögte kétségbeesetten a bíró. — Hanem most már az Isten legyen nekik irgalmas!

De hát a szanádiaknak se volt álmuk azon az éjszakán. Mert az ő bírójuk Milicája is elveszett éppen a hadbaindulás előtt. Ég nyelte-e, föld nyelte-e, nem találták sehol, pedig mindent tűvé tettek érte.

— Biztos, hogy a csókai magyarok csalták el, forduljon el tőlük a csillagos ég! — törülgette verejtékes homlokát az apa. S egész éjszaka talpon állva leste, lehet-e már indulni kegyetlen hadba.

Harmathullajtó hajnalhasadásra már mind a két falu odakint volt a mezőkön. Még a kutyák se maradtak otthon. Ott sündörögtek a gazdáik körül, s meg sem tudták érteni, miért kapnak annyi rúgást.

A piros hajnalsugarak vidáman táncoltak az éles kaszákon, a nádasokban kelepIő gólyák barátságosan kívántak egymásnak kedves egészségére az éjszakai nyugodalmat, s hajnali pirosság, gólyakelepelés, pitypalattyszó mind ezt mondta:

— Emberek, szeressétek egymást, mint ahogy a Teremtő mindnyájatokat szeret.

Az embereken azonban nem fogott a hajnal szava. Kemény léptekkel marsoltak előre, s összehúzott szemöldökkel lesték, feketéllik-e már előttük az ellenség?

Éppen a határdomb tövében értek össze. Nem is ők, hanem a csókai meg a szanádi kutyák. S mikor az emberek már lekapták a vállukról a kaszát, a szanádi bíró szűrébe is belekapott a Bodri kutya, a csókai bíró nadrágját is megrántotta a Tisza kutya.

— Hamm, hamm, hammar, hamm, hamm, hammar! — biztatták előre a gazdáikat.

A két haragos ember odalépkedett az árokpartra, s hirtelen visszahökkent mind a kettő. Az árok fenekén, a lapulevelek alatt ott aludt édesen Marika meg Milica. A nagy hadikészülődésben elbódorogtak hazulról, aztán összetalálkoztak, és eltévedtek a vetések közt. Ahol az este rájuk borult, el is aludtak, egymásra borulva, mint az oltáron az írott angyalok. Marika szanádi búzavirágokat szorongatott a csöpp tenyerében, Milica fekete hajában csókai pipacsok piroslottak. S mind a kettőnek maszatos arcocskáján harmatgyöngyök ragyogtak, amiket a tiszta kék ég hullajtott rájuk.

A két apa szét akarta rángatni az alvó gyerekeket. Mind a kettő felnyitotta a szemét, s még összébb bújtak álmosan hunyorgó pillákkal.

Marika szólalt meg előbb. Elfintorította a bimbószáját, és rámutatott az apja kardjára:

— Ejnye, de csúnya nagy bicskája van édesapámnak, ugyan tessék elhajítani!

És a csókai bíró elhajította a rozsdás kardot.

— Ejnye, édesapám — utánozta Milica is a pajtását —, minek hordozza a vállán azt a nagy botot?

Erre a szanádi bíró is elhajította az öreg mordályt, és helyette Marikát kapta az ölébe. A csókai bíró meg Milicát ölelte magához, s egymás kezét fogva állt a két vezér a két sereg közé.

De lett is erre olyan örömriadal, hogy a szanádi varjak mind a csókai határba repültek tőle, a csókai csókák meg a szanádiba.

Ilyen szép csata volt a csókai csata.

BARABÁS ÉVA

Tűz mellett

*Rejtelmes fénye
csalogat, csábít,
bűvölő lángja
ezer talány.
Árnyéka néha
libbenőn lobban
s reszketőn táncol
szobád falán.
Melege mellett
álomba ringat
altatót zsongó
mesés varázs.
Szűnik a tűz már,
hamvad a lángja,
immár az álmod
őrzi parázs.*

TASNÁDI VARGA ÉVA

Tűz — Tűz...

*Tűz — tűz...
Piros tüzet lobbant a kályha,
tűz — tűz,
piros kabátot dob a fákra.*

*Tűz — tűz,
piros az ágy, piros az asztal,
tűz — tűz,
recseg-ropog és úgy marasztal.*

*Tűz — tűz,
játékos manók járnak táncot,
tűz — tűz,
reggel óta csak erre várok.*

*Tűz — tűz,
libegő piros, szép a fénye,
tűz — tűz,
ablakon át nézünk a télre.*

SIMAI MIHÁLY

Gyufaláng

*Gyufaláng,
de falánk!
Ide-leng és oda-láng.
Megenné az irkalapot,
nagytáskát és kiskalapot,
fölfalná az új ruhánk.*

*Gyufaláng, gyufaláng,
haragszik rá anyukánk.*

*Szép-komolyan magyarázza,
hozzányúlni nem szabad,
mert a láng
elszalad,
tűz lehet belőle, nagy!*

*Uzsonnára gyerekestül
karikástól, kerekestül
megenné a házakat!*

*Gyufaláng,
de falánk!
Csukjuk gyorsan a kályhába,
ott hegyezze a fogát,
ott egye a tűzifánk!*

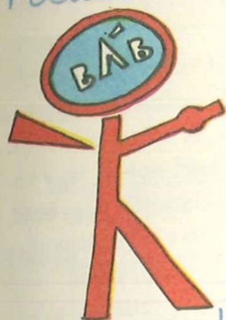
*Csukjuk gyorsan a kályhába,
bárhogy kelleti magát.
Melengessen, ne égessen,
arra való, ami láng.*

*Gyufaláng, gyufaláng,
bárhogy ugrál a falánk;
hallgatunk rád,
anyukánk!*

MARÉK VERONIKA rajza

Kedves Coffi! A múlt héten a Bábszínházban voltam, a Jókai téren. A Bábszínház jelképe ez a figura. Minden nap két előadás van. Megszólal a harangjáték. Szétnyílik a függöny és kezdődik a játék. Megelevenednek a mesék: Gulliver, Aladdin, A kacsalaki rejtély, János vitéz, Az elvarázsolt egérkisasszony, Háry János, stb.

Én az „Óz, a nagy varázsló"-t láttam. Képzeld el, Coffi, megengedték, hogy bemenjek a színpadra. Itt egy jelenet elölről és hátulról.

Az a jó, hogy a Bábszínház előadásait nemcsak a budapesti gyerekek látják. Minden héten elindul két autóbusz az országba, színészekkel, bábokkal, díszletekkel, hogy játsszanak minden gyereknek. Ugye, már te is tapsoltál nekik? Szerbusz!

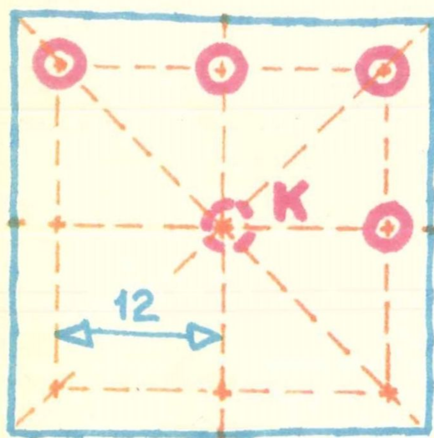

MARÉK VERONIKA munkája

Szobai tekejáték

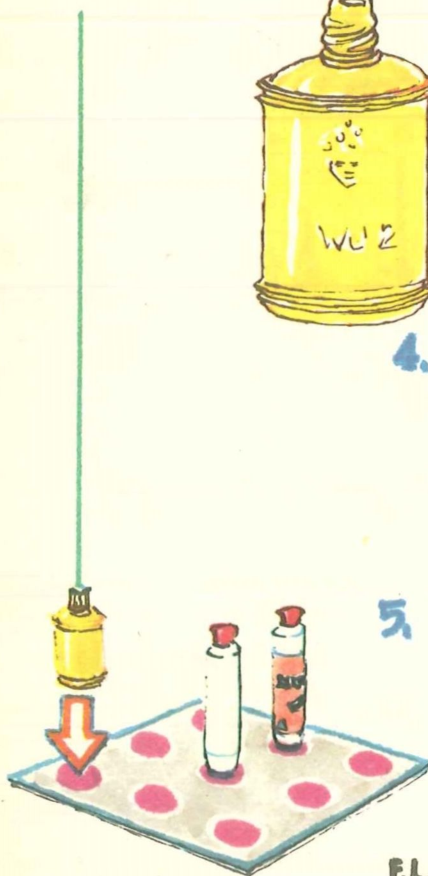
1.

2.

3.

4.

5.

F. L.

Kemény téli időben, amikor senkinek sincs kedve a szabadban tartózkodni, jól elszórakoztat a szobában felszerelhető tekejáték, amelynek lényege, hogy kilenc felállított „babából" három „ütéssel" minél többet kell a lábáról leverni, leütni. A hozzávaló játékfelszerelést könnyű elkészíteni. Elsőként egy felállító táblát kell készítenetek, vagyis a kilenc bábu helyét kijelölő, kartonból, farostlemezből, padlóborító PVC-ből vágott lapot. Ennek mérete kb. 32×32 cm legyen, s rajzoljatok rá egymástól 12—12 centiméternyire három sorban 3—3 köröcskét (1. ábra). A pontos kijelölés úgy történik, hogy a tábla négyzetformájának sarkait vonallal összekötve meghúzzátok annak átlóit, így megkapjátok azok metszéspontjában a tábla középpontját (K). Ebből négy irányban lemért 12 cm-nyi távolságban, majd a sarkokban, kijelölhetitek valamennyi felállítási pont helyét. Ezeket vagy színezéssel vagy ráragasztott kis színes körlapocskákkal jól láthatóvá teszitek, s a tábla készen is van.

A táblát olyan helyre kell tennetek a földön, illetve a padlón, hogy pontosan egyik sarka fölé erősíthessétek az „ütőgolyót", amiről még beszélünk. Ez a hely lehet például két szoba között, az ajtónyílásban, ami fölé, az ajtó felső, vízszintes szemöldökfájába egy kis szöget kell vernetek (2.) amelyre az „ütő" zsinórjára kötött hurkot ráakaszthatjátok. Szemescsavart is behajthattok a szemöldökfába (3.), ez esetben a zsinór végére rugós kapcsot, „karabinert" kössetek. Ilyen kapocs minden kisdobosövön két példányban is függ, többnyire felhasználatlanul. A hurkon, illetve kapcson függő ütőt a játék befejeztekor könnyen levehetitek, így nincs útban.

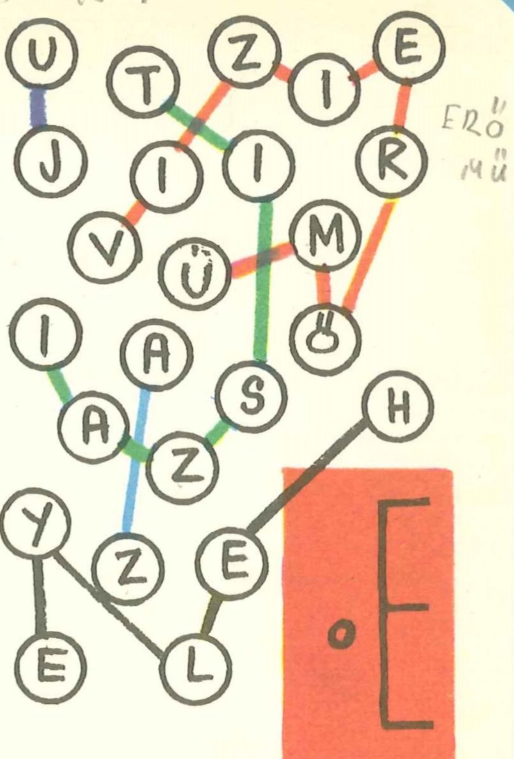
Magát az ütőt legegyszerűbb, megfelelő formájú, kiürült hajmosószeres flakonból készítenetek (4.). A flakon kupakját fúrjátok keresztül és vezessetek át rajta vastagabb zsineget, majd csavarjátok vissza a helyére. A flakonba súlyosbítás céljából előzőleg felemagasságig homokot vagy kavicsot tölthettek. A zsinór felső végére kerül a már leírt hurok vagy kapocs; hosszát akkorára vegyétek, hogy a flakon 8—10 cm-rel legyen a padló fölött. A nyugalomban levő „ütő" alá tegyétek a felállító táblát úgy, hogy egyik sarokpontja éppen alája kerüljön. Most állítsátok a pontokra a tekebábukat, ezek szintén flakonok lehetnek. Nagyon alkalmas a karcsú és kisméretű „SUPER MOS 6" flakonja (5.).

A játék legfontosabb szabálya: a felfüggesztett „ütőt" kézbefogva és félrehúzva kissé oldalra irányított lökéssel kell útjára — a bábuk közé — indítani, mert *ütése csak visszafelé érvényes.* Ütés után el kell kapni, nehogy ide-oda lengjen, s további bábukat üssön el. Nyomban utána másodszor, majd harmadszor üt a soron levő játékos. A három ütéssel ledöntött bábuk számát írjátok fel. Újbóli bábuállítás, és jön a következő játékos, három ütéssel. Őrsök közötti versenynél az első játékos után saját őrsének következő tagja folytatja a meghagyott bábuk leütését; újraállításra csak akkor kerül sor, ha mind a 9 bábu eldőlt.

FERKAI LORÁNT

ÓRAREND-HÁZIKÓ

A ház rajzát vágjátok körül. A szaggatott vonalak mentén hajtogassátok, a pöttyös széleken ragasszátok össze, de a háztetőt hagyjátok nyitva. Az órarendet először írjátok bele, majd a magyarázó rajzocskák szerint alakítsátok hengerré és ragasszátok rá a kék fenéklapra. Szúrjatok át rajta hurkapálcát, helyezzétek a tetőn át a házba. Most beragaszthatjátok a tetőt. A kinyitott ajtó belső szárnyára ragasszátok rá a számsort. Így a hengert elforgatva leolvashatjátok az órarendet.

A keresztrejtvény sarkában levő rejtvény megfejtéséhez segítséget nyújt a keresztrejtvény három sora. (Kettős mássalhangzók egy kockában.)

1. *Vízszintes:* 2. Dolgozók szava 9. *Első sor* 14. Húshoz tálalják 15. Sirám 16. RRRR 17. Erős ital 18. Televízió 19. Tagadó szócska 20. Hozzámegy 23. Öv 24. Női becenév 26. ...asszony (kuruzsló) 28. Könyvet egészségtelenül lapoz 31. 1000 A 33. Ahhoz ikerpárja 35. Vétel ellentéte 36. Étel 39. Gémeskút része névelővel 40. Legfontosabb eledelünk 42. Magát bosszantja, bele... 43. Idea 44. Megveti fekhelyét 45. Ukrajna fele 47. ZŰ 48. Kislányok játékszere 51. Férfinév 53. Havas vidékre mondjuk 54. Harci támadás 55. STA 56. Füzet.

Függőleges: 1. Nem hall 3. Közlekedési vonalak rendje 4. Katasztrális rövidítése 5. *Második sor* 6. Hazai 7. A tanítás ideje névelővel 8. Régi aprópénz 10. *Harmadik sor* 11. Forgat 12. Termőföld 13. SZTK betűi 17. Olasz folyó 21. Szoros ellentéte 22. Aprócska 25. IA 27. Ilyen orr is van 29. Indulatszó 30. Legallyaz 31. Idegen eredetű szó, összetételekben villamosságot jelent 32. Lábasa 34. Ablak része 37. Összerakós építőjáték neve 38. Mókushoz hasonló rágcsáló 41. Vendéglői lap 46. Állatok tartózkodási helye 48. Favágó szerszám 49. Nem egész radír 50. Merész 52. Szája.

2. A piros négyzetben levő rejtvény megfejtéséhez segítséget kaptok a körökben levő betűk összeolvasásával. Először a kék, majd a lila, zöld, piros, fekete vonalakkal összekötött betűket olvassátok össze.

Csak a sárga, illetve vörös négyzetben levő betűrejtvények megfejtése küldendő be!

Beküldési határidő: január 20.

A megfejtéseket küldjétek a Kisdobos szerkesztősége 1502 Budapest, Postafiók 100 címére.

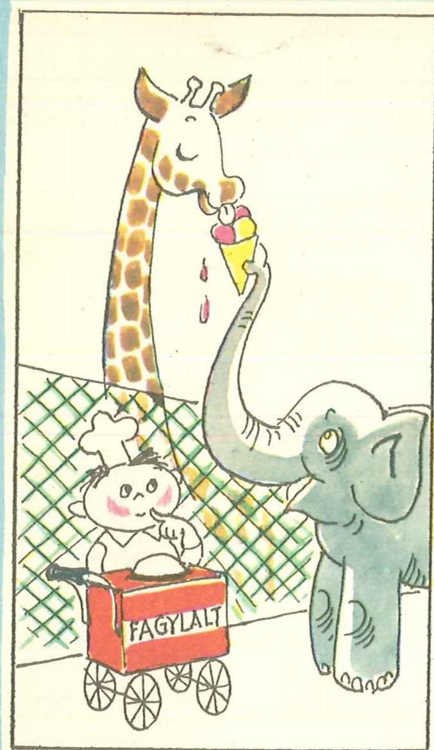
A jubileumi rejtvénypályázat decemberben befejeződött. Új rejtvénysorozatot indítunk januártól decemberig, amely reméljük hasonló örömöt nyújt majd nektek. A jutalmazás módjáról részletes leírást adunk februári számunkban.

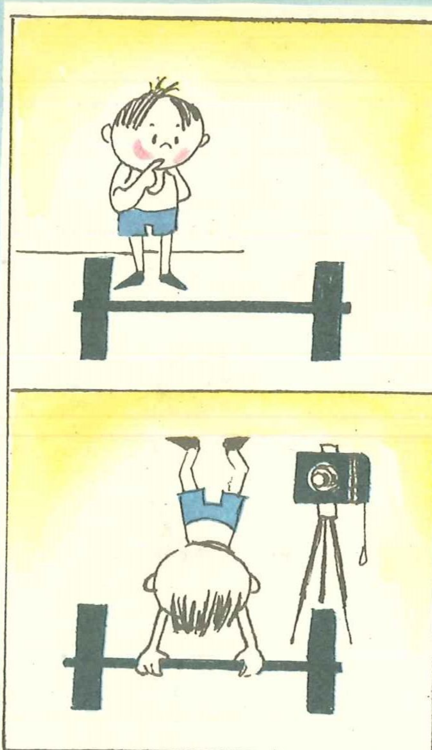
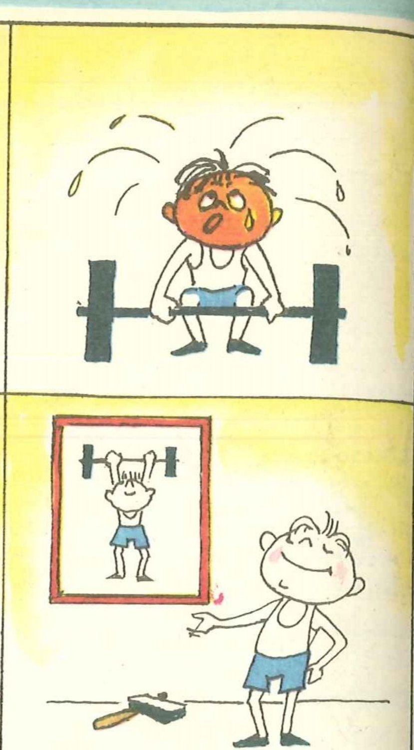
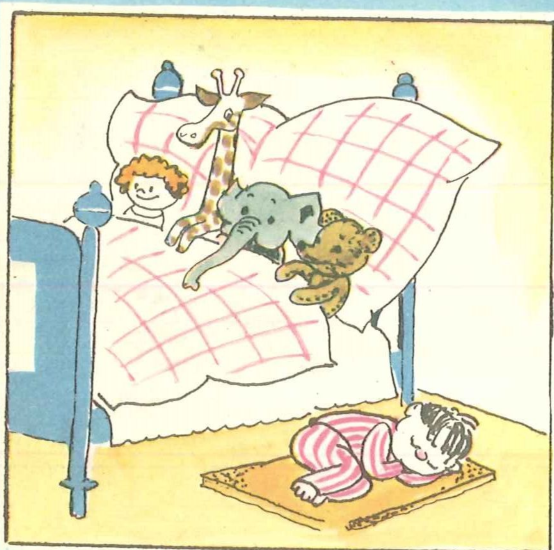
Most januárban is küldjétek be a két megfejtést, mert ez már az első jutalomképhez szükséges.

A december havi helyes megfejtés:

1. A tettek beszélnek. 2. Kiskörei vízlépcső. 3. Petőfi Népe. 4. Mi valánk a legelsők, kik tenni mertünk a honért.

KISDOBOS
Szerkesztő: KELEMEN SÁNDOR
Levélcím: Kisdobos szerkesztősége, 1502 Budapest, Postafiók 100.
Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: Dr. Petrus György.
Kiadóhivatal: 1374 Budapest VI., Révay utca 16. Telefon: 116-660.
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely postahivatalnál, a kézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI. 1900 Budapest V., József nádor tér 1.) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámlára.
Előfizetési díj: negyedévre 9,— Ft, félévre 18,— Ft, egész évre 36,— Ft.
Készült a Kossuth Nyomdában — 73.1213 Felelős vezető: Monori István vezérigazgató
A címlap GÖRÖG JÚLIA munkája
INDEX: 25.442

Válogatás az NDK gyermekeinek humoralbumából